

Jurij Kovič

DRAŽBA

I.

»Mir, prosim, mir v dvorani! Hvala.
 Gospe, gospodje, dražba se začenja.
 Pravila igre so vam dobro znana.
 Prodani sliki cena še se vzpenja,
 zato, kar *danes* kupite, nemara
 že *jutri* stvar bo bajno dragocena.
 Dobiš, kar daš. Kar ceniš, rad preplačaš,
 tako najbolje svoj denar obračaš.

II.

Prvemu platnu iščemo lastnika.
 Naslov: »Oranžno tihožitje z vinom.«
 »Kaj praviš, ljubi, ne bi tale slika
 zapolnila praznine nad kaminom?«
 »Da, da! Z abstraktnim strinjam se načinom:
 manj pove več. In ravno prav velika.«
 »Gospa, čestitam, dobro ste izbrali,
 sploh ste edini ceno zviševali.

III.

Naslednja fascinantna umetnina
 z naslovom: »Nič« govori sama zase.
 To je za tistega, ki da kaj nase.
 To stoprocentna je ebenovina.

Izreči več v umetnosti ne da se.
To črn je okvir in v njem tišina.
O tem so delu pisane razprave
in še vrste se nove osvetljave.«

IV.

»Kdo kupi ,Nič'?« »Jaz!« »Jaz!« »Jaz!« »Jaz!« »Jaz!« »Prodano!«
Gospod, čestitam, vsak vam bo zavisten,
imeti tak zaklad je redkim dano.
To tukaj pa je ponaredek pristen,
avtor njegov ime je malo znano,
vendar človeštvu je nadvse koristen,
saj vsako sliko zna ponarediti,
Picassa za pet funtov ponuditi.

V.

Vse več na trgu umetnin pojavlja
se lažnih platen, ki jih je poslikal
naš anonimus, priden kakor mravlja,
ki prepošten je, a bi jih podtikal;
da on je avtor, ni nikdar zanikal,
kot svoja lastna dela jih predstavlja.
Njegove cene so prijazne, iste
za Leonarda in impresioniste.

VI.

»Kaj je na vrsti zdaj?« »Temno zrcalo'.
Prekrasna stvar, kot piše v katalogu:
za vse, ki v strašnih sanj vrte se krogu.
Kdo ste, ne bo nikoli vam izdalo.
Cena visoka je, ne brez razloga:
svetlobe mučne vas bo varovalo.
Okvir je zlat, gravura v njem srebrna –
bleščeče delo mojstra senc Van Thorna!«

VII.

To tu pa računalniška je slika,
čistega uma cvet, enačb stvaritev.
Tu preračunana je vsaka pika.
To vere v stroj je mračna potrditev.
Brezhibno izbrane barve in oblika
se zde kot sanj popolna izpolnitev:
da se oči nasitijo strmeče,
nič več potrebno ni srce čuteče.

VIII.

»Na vrsti je Rodrigova ‚Vizija‘
iz cikla ‚Adamovo prebujenje‘.
Umetnikova bujna domišljija
v njej slika neizgnanega strmenje,
ko vidi, da ta svet je iluzija,
da smrti ni, Nebesa le, življenje,
ko spomni v snu pozabljene se pesmi,
da ni resnično nič razen ljubezni.

IX.

Film iluzij se je le v snu odvijal,
svoje slepote s smehom se spominja.
Oblak teman, ki v strašnem snu ga ovijal
kot kača je, počasi se razblinja
v svetlobi jutranji. Čas, ko se opijal
je z breznom ničā, v nepovrat izginja,
ko se iz sanj je zbuja v iste sanje,
verjel, da sam je sred noči brezdanje.

X.

Tu vse je čisto, jasno, brez okrasja,
vse je, kar je, in drugega ni zraven,
prizor je veličastno enostaven,

tu viden mir je vsega z vsem soglasja,
tu dviga se vizija iz brezčasja,
čudež stvarjenja v vsem je prepoznaven.
Konec je po Neskončnem hrepenenja,
vse radosten je spev luči, življenja.«

XI.

»Kaj pa je to, gospôda, več olike!
Ne drenjajte se, prosim!« »Te oblike!«
»Te barve!« »Ni bilo še lepše slike!«
»Ta ideja!« »Mislite, da je izvirna?«
»Kdo ve?« »In snov – ni sporna? Je primerna?«
»Preveč je lepa, rekel bi – nestvarna.«
»Kako – nevarna?« »No, vsaj bogokletna.«
»Preveč preprosta.« »Res, premalo umetna.«

XII.

»Naj kritika beseda, strokovnjaka
nas reši ugibanj, koliko je vredna!
Dražba in slika z njo lahko počaka.
Povejte vi, ki veste: je le čedna,
je čudežna, je plehka, je izredna?
Je reči, da nam vseč je, greh, napaka?
Nevednosti nas rešite temnice!
Je res lepota atribut resnice?«

XIII.

»To itak. Tu za drugo gre vprašanje:
ne dajemo samí slikam vsebine,
ne vidimo v rečeh, kar sámí vanje
polagamo – preteklost in spomine?
V tem smislu vse, kar vidimo, so sanje,
morda so v tem nje ideje korenine,
sicer pa, glejte, to je moje mnenje:
»Vizije« luč nas kliče v prebujenje.«

XIV.

»No, lepa reč. Ste vi kaj razumeli?«
»To ugibam še.« »Jaz čisto nič. Presneto,
bomo skrivnost te slike kdaj doumeli?
Na njej je vse tako preprosto, sveto,
njenemu čaru radi bi verjeli,
njen žar kliče svetlobo, v nas ujeto.«
»Prav vsi mi govorite danes blazno.«
»Tudi pri vas to isto je opazno.«

XV.

»Kdo je sploh ta Rodrigo? Morebiti
bila bi slika bolj nam razumljiva,
dojeli bi, kaj hoče sporočiti,
če dejstva bi poznali dokazljiva
o avtorju, ta moramo odkriti,
potem bo naša sodba zanesljiva.
To je edina znanstvena metoda,
gledanje same slike pa zablada.«

XVI.

»Poznal sem ga: talent, kot jih je malo.
Kdo drug bi si nagrabil kup denarja.
Srečen, da mu je dano, da ustvarja,
v Pariz prišel je mlad, poln idealov,
išoč od sebe večjega slikarja.
Kak ducat slik le je za njim ostalo.
Tri leta slikal je, nato pospravil
je kovčke, češ, da je že vse napravil.

XVII.

Želel sem biti mu mecen, dobrotnik.
Učil sem zlati rez ga, perspektivo,
videti v vsem, kar zro oči, edino

kroglo, valj, stožec, krog, kvadrat, trikotnik.
Bil vsake dogme je goreč nasprotnik,
navdih, trdil je, Božje je darilo.
V življenju je prodal poldrugo sliko -
več kot Van Gogh – ni malo, ni veliko.»

XVIII.

»Gospôda, prosim, bo kdo dvignil roko,
da gremo lahko dalje? Za ‚Vizijo‘
sploh ni vam treba seči v žep globoko,
kdor jo le hoče, mu jo podarimo.
Kaj res nikogar ni? A prej visoko
ocenili ste ‚Nič‘, čisto obliko!
O, roka! ker je dražba dobrodelna,
določite samí ceno primerno!«

XIX.

»Dovólite, da prej rečem besedo
vsem, ki jih slika bega in privlači!
Kdor vidi v vsem trpljenje, žalost, bedo,
je revež, pa čeprav živi v palači.
Ujeti v sen o jabolku in kači
ne veste, da ste ljubljene za vedno,
da kar ni od Luči, je iluzija,
da v večni »zdaj« prebuja vas ‚Vizija‘.

XX.

Tukaj je ček. Enica, ki sledijo
ji mnoge ničle. Bo zadostovalo?«
»Se-se-seveda! Kam gospod želijo,
da bi se jim umetnino pripeljalo?
Domov? V kateri sef, v katero banko?«
»V najlepših slik jo dajte galerijo,
naj vse oči spregledajo, zdaj slepe,
da slike ni bolj čudežne, bolj lepe.«